

درخواست شرح خدمات پروژه پژوهشی REQUEST FOR PROPOSAL (RFP)

سازمان یا دستگاه اجرایی پیشنهاد دهنده:

دفتر برنامه ریزی، بودجه و تحول اداری استانداری کرمانشاه

عنوان پروژه پژوهشی:

آرشیو دانشی حکمرانی استانی: تحلیل تاریخ شفاهی و مستندسازی نظامند تجربیات استانداران کرمانشاه
پس از انقلاب اسلامی

Provincial Governance Knowledge Archive: Oral History Analysis and Systematic Documentation of the Experiences of Kermanshah Governors after the Islamic Revolution

بیان مسئله و ضرورت اجراء:

بیان مسئله: استان کرمانشاه با وجود موقعیت جغرافیایی ممتاز، هم‌جواری با کشور عراق، برخورداری از مرزهای تجاری، تنوع قومی-فرهنگی، منابع طبیعی غنی و ظرفیت‌های تاریخی و گردشگری قابل توجه، یکی از استان‌هایی است که در طول چهار دهه پس از انقلاب اسلامی، همواره با چالش‌های پیچیده‌ای در مسیر توسعه روبه‌رو بوده است. با وجود اقدامات متعدد دولت‌ها در زمینه‌های زیرساختی، اقتصادی و اجتماعی، کرمانشاه همچنان در بسیاری از شاخص‌های توسعه‌یافتگی از میانگین ملی عقب‌تر است. این شکاف توسعه‌ای، نه تنها در ابعاد اقتصادی، بلکه در سطوح سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و نهادی نیز خود را نشان می‌دهد. در بُعد اقتصادی، استان کرمانشاه با نرخ بالای بیکاری، به‌ویژه در میان جوانان و دانش‌آموختگان، مواجه است. ساختار اقتصادی وابسته به دولت، ضعف در جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، محدودیت‌های صادراتی علی‌رغم وجود مرز رسمی و نبود برنامه‌ریزی پایدار برای استفاده از ظرفیت‌های بومی نظیر کشاورزی، صنعت و گردشگری، ازجمله مهم‌ترین مشکلات این حوزه است. عدم تعادل در توسعه شهری و روستایی نیز موجب گسترش فقر، مهاجرت معکوس و افزایش فشار بر منابع شهری شده است. در عرصه اجتماعی و فرهنگی، ترکیب متنوع قومی و مذهبی استان - که می‌تواند فرصتی برای هم‌افزایی فرهنگی باشد - در برخی مقاطع به منبعی برای شکاف و حساسیت اجتماعی تبدیل شده است، به‌ویژه زمانی که سیاست‌گذاری‌ها نتوانسته‌اند پاسخگوی عدالت اجتماعی و مشارکت برابر باشند. احساس تبعیض، مرکزگرایی، ضعف در گفت‌وگوی بین‌نسلی و کاهش اعتماد عمومی به ساختارهای رسمی، بخشی از دغدغه‌های اجتماعی-فرهنگی در استان محسوب می‌شوند.

در حوزه سیاسی و حکمرانی، کرمانشاه از یک سو در معرض تصمیمات کلان ملی بوده و از سوی دیگر، از ضعف در تقویت نهادهای محلی، مشارکت نخبگان و تحقق حکمرانی چندسطحی رنج برده است. تغییرات مکرر مدیریتی، نگاه غیرتوسعه‌محور به استانداری و مداخلات سیاسی خارج از استان، به فرسایش سرمایه اجتماعی مدیران ارشد منجر شده است. **در چنین بستری، استانداران - به عنوان نمایندگان عالی دولت و محور اجرایی توسعه استانی - نقشی دوگانه و پیچیده یافته‌اند: از یک سو مسئول اجرای برنامه‌های کلان و از سوی دیگر پاسخ‌گو به مطالبات محلی. با این وجود، تاکنون شناخت دقیقی از تجربه‌های زیسته این مدیران، سبک‌های تصمیم‌گیری، تعامل با ساختارهای سیاسی و اداری و شیوه مواجهه آن‌ها با بحران‌ها و فرصت‌ها در دست نیست. روایت رسمی معمولاً تصویر یکسان‌سازی شده‌ای از عملکرد مدیران ارائه می‌دهد، درحالی که واقعیت میدانی حکمرانی بسیار چندلایه‌تر و سیال‌تر است. با وجود جایگاه حساس استان کرمانشاه در حکمرانی منطقه‌ای کشور، تاکنون ساختار مشخصی برای مستندسازی و بهره‌برداری از تجارب مدیریتی استانداران آن ایجاد نشده است. این خلأ موجب شده تا دانش ضمنی حاصل از حکمرانی استانی به صورت پراکنده، غیرمکتوب و عمدتاً در حافظه افراد باقی بماند و با تغییر مدیران یا گذر زمان از بین برود. فقدان نظام انتقال تجربه به مدیران جدید، گسست دانشی میان دوره‌های مدیریتی و نبود سازوکار تحلیلی برای استخراج الگو از روایت‌های شفاهی باعث شده تا بسیاری از سیاست‌ها و تصمیم‌ها به صورت تکراری و بدون بهره‌مندی از تجربه‌های گذشته اتخاذ شوند. این وضعیت بیانگر ضعف جدی مدیریت دانش در سطح حکمرانی استانی بوده و ضرورت ایجاد آرشیوی دانشی مبتنی بر تاریخ شفاهی را بیش از پیش آشکار می‌سازد. در این میان، تاریخ شفاهی می‌تواند به عنوان روشی برای کشف و ثبت تجربه‌های عمیق و دست‌اول، به بازسازی تصویری واقع‌گرایانه‌تر از حکمرانی در استان کمک کند؛ تصویری که از دل گفت‌وگو با استانداران به دست می‌آید. مسئله اصلی این پژوهش آن است که تجربه حکمرانی استانداران کرمانشاه پس از انقلاب اسلامی چگونه بوده و این تجربه‌ها چه الگویی از حکمرانی محلی در این استان ارائه می‌دهند. واکاوی این تجربه‌ها می‌تواند نه تنها به فهم عمیق‌تری از گذشته کمک کند، بلکه در جهت بازنگری سیاست‌ها و تدوین الگوهای بومی توسعه برای آینده نیز راهگشا باشد. پژوهش حاضر ماهیتی میان‌رشته‌ای دارد و با بهره‌گیری از مفاهیم، رویکردها و ابزارهای تحلیلی برگرفته از حوزه‌های متنوع علمی مانند جامعه‌شناسی سیاسی، مدیریت دولتی، مطالعات توسعه، تاریخ‌نگاری شفاهی و علوم سیاسی به تحلیل و مستندسازی تجربیات حکمرانی در سطح استانی می‌پردازد. چنین رویکردی به پژوهش اجازه می‌دهد تا از منظری چندبعدی به فهم فرآیندهای حکمرانی محلی، انتقال دانش مدیریتی، تعامل ساختار و عاملیت در مدیریت استان و بازنمایی روایت‌های زیسته‌ی مدیران ارشد بپردازد. این تلفیق حوزه‌های دانشی، قابلیت پژوهش را در درک عمیق‌تر واقعیت‌های میدانی، استخراج الگوهای بومی و ارائه راهکارهای کاربردی برای تقویت حکمرانی منطقه‌ای به‌طور معناداری افزایش می‌دهد.**

ضرورت: شناخت دقیق و واقع‌بینانه از فرآیند حکمرانی و توسعه در سطح استانی، نیازمند دسترسی به لایه‌های پنهان، تجربه‌های زیسته و روایت‌های دست‌اول از کنشگرانی است که در متن تحولات سیاسی و اجرایی قرار داشته‌اند. در ایران، علی‌رغم اهمیت نقش مدیران عالی‌رتبه در استان‌ها، از جمله استانداران، بازنمایی این تجربه‌ها اغلب در قالب اسناد رسمی، گزارش‌های اداری یا رسانه‌ای صورت گرفته که عمدتاً ماهیتی بوروکراتیک، فرموله‌شده و فاقد عمق تحلیلی دارد. در نتیجه، بخش مهمی از حافظه تاریخی و تحلیلی مدیریت اجرایی در ایران، به‌ویژه در استان‌های پیرامونی و مرزی نظیر کرمانشاه، در معرض فراموشی یا تحریف قرار گرفته است. کرمانشاه به دلیل ویژگی‌های خاص خود—از جمله موقعیت مرزی، ترکیب قومی-فرهنگی متنوع، سابقه درگیری مستقیم با جنگ تحمیلی و همچنین تجربه مداوم درگیری با چالش‌های اقتصادی و توسعه‌ای—نمونه‌ای ممتاز برای مطالعه حکمرانی در شرایط پیچیده و پرتضاد است. در

این میان، استانداران به عنوان نمایندگان عالی دولت در استان، نقش محوری در سیاست گذاری، اجرای برنامه های توسعه، مدیریت بحران و تعامل با نهادهای رسمی و غیررسمی ایفا کرده اند. با این حال، دانش ما درباره دیدگاه ها، تجربه ها، سبک رهبری، نحوه تصمیم گیری، چالش های شخصی و نهادی آنان، بسیار محدود است. در چنین بستری، تاریخ شفاهی به عنوان یک روش کیفی و تفسیری، ابزاری قدرتمند برای پر کردن خلأهای اطلاعاتی و تحلیلی موجود است. این روش نه تنها امکان ثبت خاطرات شخصی مدیران را فراهم می آورد، بلکه از دل روایت های آنان می توان به سازوکارهای نانوشته، چالش های پشت پرده، تعارض های نهادی و حتی فرآیند شکل گیری سیاست ها دست یافت. تاریخ شفاهی برخلاف اسناد رسمی، روایت انسانی و چندبعدی از واقعیت ارائه می دهد و از خلال آن می توان به لایه هایی از حکمرانی رسید که در اسناد آرشیوی یا تحلیل های آماری غایب اند.

ثبت خاطرات و تجربه استانداران، از دو منظر اهمیت دارد:

نخست، از منظر علمی و پژوهشی، این داده ها منبعی غنی برای تحلیل سبک های مختلف مدیریتی، سیاست گذاری منطقه ای، نقش شخصیت و نگرش فردی در حکمرانی و نیز تأثیر متغیرهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بر حکمرانی محلی در استان محسوب می شوند. چنین تحلیلی می تواند به تدوین مدل ها و الگوهای بومی حکمرانی کمک کند؛ مدلهایی که برخاسته از تجربه واقعی اند، نه صرفاً نظریه های وارداتی یا تصمیمات مرکزی.

دوم، از منظر حافظه تاریخی و سیاست گذاری آینده نگر، این روایت ها ابزار ارزشمندی برای نهادینه سازی یادگیری نهادی و انتقال تجربه میان نسل های مدیریتی هستند. در شرایطی که اغلب تغییر مدیران با قطع ارتباط تجربه ها همراه است، ثبت نظام مند این خاطرات می تواند به ماندگاری دانش مدیریتی و اجتناب از تکرار اشتباهات گذشته کمک کند. همچنین، این کار نقش مهمی در تقویت شفافیت، پاسخ گویی و اعتماد عمومی ایفا می کند.

در نهایت، این پژوهش گامی است در جهت مستندسازی بخش مغفول و درعین حال بسیار مهمی از تاریخ معاصر کرمانشاه؛ تلاشی برای شنیدن صدای مدیرانی که در بزنگاه های حساس، بار سنگین حکمرانی را بر دوش داشته اند و اکنون روایت آنان می تواند چراغ راه تحلیل گذشته و طراحی آینده ای واقع بینانه برای استان باشد.

اهداف مورد نظر در پروژه:

هدف اصلی:

- بررسی تجربه حکمرانی استانداران استان کرمانشاه پس از انقلاب اسلامی ایران و استخراج الگوی حکمرانی آنان در مواجهه با مسائل استان کرمانشاه.

اهداف فرعی که ممکن است با انعطاف در طول پژوهش به آن ها پرداخته شود:

- شناسایی چالش ها و موانعی که استانداران در فرآیند حکمرانی و مدیریت استان با آن مواجه بوده اند.
- بررسی راهبردها و شیوه های مدیریتی استانداران در پیشبرد برنامه های توسعه ای استان.
- تبدیل دانش ضمنی استانداران به دانش عینی.

- تحلیل، طبقه‌بندی، ذخیره‌سازی، اشتراک‌گذاری دانش ضمنی استاندارداران.
  - شناسایی و مستندسازی الگوهای تصمیم‌گیری در شرایط بحران (دانش فرایندی)
  - کشف دیدگاه استاندارداران نسبت به موفقیت‌ها، ناکامی‌ها و عوامل مؤثر در تحقق یا عدم تحقق اهداف حکمرانی محلی.
  - بازسازی الگوهای ضمنی و تجربه‌محور حکمرانی محلی در استان کرمانشاه از منظر تاریخ شفاهی استاندارداران و مستندسازی آن.
- تحلیل چشم‌انداز آینده استان از منظر استاندارداران و شناسایی مؤلفه‌های پیشنهادی آنان برای بهبود حکمرانی.

خدمات قابل ارائه پس از اجرای پروژه:

۱. تهیه آرشیو دانشی حکمرانی
۲. طراحی مدل حکمرانی استاندارداران کرمانشاه در دوره‌های مختلف
۳. طراحی مدل حکمرانی کلان استان پس از انقلاب
۴. شناسایی و تحلیل نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدات (SWOT) مدل‌های حکمرانی
۵. ترسیم چشم‌انداز حکمرانی و مدیریت توسعه